

Samen Spelen in een Inclusieve Speelcultuur

Een inventarisatie van de literatuur over samen spelen
tussen kinderen met en zonder beperking

Inhoud

1	Inleiding	4
2	Methodes en verantwoording	5
3	Factoren van invloed op een inclusieve speelcultuur	6
3.1	De fysieke omgeving	6
3.2	Kinderen zonder beperking en hun ouders	7
3.3	Kinderen met een beperking en hun ouders	8
3.4	School	8
3.5	Professionals	9
3.6	Overheden	10
4	Samenvattende synthese	11
4.1	Transactioneel perspectief	11
4.2	Actief inzetten op een inclusieve samenleving	11
5	Witte vlekken	12
5.1	Toegankelijkheid van data	12
5.2	Samen Spelen	12
5.3	Aanpassingen in de fysieke omgeving overschaduwden sociale en culturele beperkingen	12
5.4	Onderzoek naar intersecties met andere sociale identiteiten	13
5.5	De 'stem' van kinderen met een beperking wordt te weinig meegenomen	13

1 Inleiding

Spelen is het recht van elk kind, zoals zowel het Verdrag inzake de Rechten van het Kind (Verenigde Naties, 1989) als het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap (Verenigde Naties, 2006) stelt. Maar validisme – de marginalisering en discriminatie van mensen met een beperking op grond van hun beperking – is veelal de norm en er is wereldwijd een gebrek aan beleid op het gebied van inclusieve speelplaatsen. Dit is van invloed op de mogelijkheden van samen spelen voor kinderen met én zonder een beperking doordat het fysieke en sociale drempels creëert. Je kunt spelen daarom ook zien als een recht op ondersteuning, vooral bij die kinderen die hun recht niet kunnen uitoefenen vanwege persoonlijke, sociale en contextuele factoren. Hoe moet die ondersteuning eruit zien? Wat is ervoor nodig om tot een inclusieve speelcultuur te komen?

Veertien partijen sloegen op 3 december 2019 de handen ineen om een 'SamenSpeelAkkoord' te initiëren. Het SamenSpeelAkkoord legt zich erop toe om een drietal ambities te realiseren: een inclusieve speelcultuur, meer samenspeelplekken en meer en toegankelijke kennis over samen spelen. Een essentiële voorwaarde voor het realiseren van die ambities is onderzoek. Dit rapport heeft als doel in deze voorwaarde te ondersteunen door bestaande onderzoeken in kaart te brengen zodat duidelijk wordt welke kennis er al voorhanden is.

Naast een overzicht van de beschikbare literatuur geven we een analyse van welke hoofdlijnen zichtbaar worden en waar de witte vlekken zitten. Er zijn twee rode lijnen te ontwaren. De eerste stelt dat het onvoldoende is om alleen te kijken naar de fysieke inrichting (het design) van een speelplaats, maar dat er ook moet worden ingezet op sociale, culturele en politieke factoren die drempels veroorzaken. En de tweede is een actieve inzet op een inclusieve samenleving in zijn geheel – logischerwijs leidt een inclusievere samenleving tot inclusievere speelplaatsen. Daarnaast gaan we in op de uit de literatuur ontwaarde zes factoren van invloed op een inclusieve speelplaats. Dat zijn: de fysieke omgeving, kinderen zonder beperking en hun ouders, kinderen met beperking en hun ouders, school, professionals en overheden.

Ook een vijftal witte vlekken zijn te ontwaren in de literatuur: de toegankelijkheid van data over het thema laat te wensen over, er is relatief weinig onderzoek gedaan naar het *samen* spelen tussen kinderen met en zonder beperking, de fysieke aanpassingen voor een inclusieve speelcultuur overschaduwden ook in de literatuur vaak de sociale, culturele en politieke factoren die nodig zijn voor het bereiken van inclusiviteit, er is geen tot weinig onderzoek gedaan naar de intersecties met andere sociale identiteiten zoals socio-economische en de 'stem' van kinderen met – maar ook zonder – een beperking wordt te weinig in acht genomen bij onderzoeken over hen.

We hopen dat dit rapport en de bevindingen het Samen Spelen verder kan brengen, daar zijn namelijk zowel kinderen met beperking als kinderen zonder beperking enorm bij gebaat!

2 Methodes en verantwoording

De literatuurstudie is op een gestructureerde wijze aangepakt. Het analytisch kader waarvan we gebruik maken is gebaseerd op de thema's uit de hoofd- en deelvragen. De hoofdvraag voor dit literatuuroverzicht is als volgt geformuleerd: *Welke onderzoeken, rapporten en inventarisaties zijn beschikbaar om samen spelen tussen kinderen met en zonder handicap verder te brengen?* De deelvragen luiden:

- ⊙ Wat is er voor nodig om tot een inclusieve speelcultuur te komen?
- ⊙ Hoe kijken ouders van kinderen met én zonder handicap naar een inclusieve speelcultuur?
- ⊙ Wat zijn de belangrijkste aanbevelingen op basis van de verzamelde kennis?
- ⊙ Waar zitten de witte vlekken?

We hebben de verzamelde kennis schematisch in kaart gebracht in een tabel. Zie Bijlage 2 voor het volledige schema. De verzamelde data is inzichtelijk gemaakt door het onder te brengen in kopjes die naar de antwoorden op de hoofd- en deelvragen toewerken: *onderzoeksbevindingen, algemene conclusies of aanbevelingen, vergelijking met andere onderzoeken en hoe bevordert dit samen spelen?*

Om een zo compleet mogelijk overzicht te krijgen van de bestaande studies is gezocht op Google Scholar, Google, de universitaire bibliotheken van Leiden, de kennisbank van Platform BuitenSpelen, SamenSpeel netwerk.nl, kenniscentrum Sport en Beweging, Kenniscentrum LVB, en de websites van het Nederlands Jeugdinstituut en ZonMw. Hierbij is hoofdzakelijk gebruikgemaakt van de volgende zoektermen in het Nederlands: *Inclusief spelen, samen spelen, handicap en (sociale) inclusie*. In het Engels waren de belangrijkste zoektermen: *(Inclusive) play, impairment/handicap en (social) inclusion*. Er is een variatie aan zoektermen gebruikt om deze zoektermen aan te vullen, zie Bijlage 1 voor een compleet overzicht. Om het zoekproces enigszins te begrenzen hebben we een tweetal exclusiecriteria vastgesteld. Ten eerste zijn alleen studies meegenomen die na 2009 zijn gepubliceerd. Ten tweede hebben we zo min mogelijk studies over speelplaatsdesign opgenomen, dit omdat er meer bekend is over de materiele voorwaarden dan over de sociale elementen die het samen spelen tussen kinderen met en zonder handicap stimuleren. Het zoekproces vond plaats van 7 tot 18 september. We hebben de week daarop gezocht in de referentielijsten van de gevonden studies. Het toepassen van de exclusiecriteria en het globaal doornemen van de studies heeft geleid tot een totaal van twintig relevante studies.

Uit de inventarisatie van twintig relevante studies komen zes factoren naar voren die het succes van een inclusieve speelcultuur beïnvloeden. Per thema bespreken we in het volgende hoofdstuk de belangrijkste conclusies en aanbevelingen. Vervolgens zullen we op basis van een samenvattende synthese, met drie geformuleerde rode lijnen in de resultaten, nagaan waar zich de witte vlekken bevinden op het thema inclusief samen spelen.

3 Factoren van invloed op een inclusieve speelcultuur

We hebben in de literatuur zes factoren gevonden die een inclusieve speelcultuur mogelijk maken. Dat zijn: de fysieke omgeving, kinderen zonder beperking en hun ouders, kinderen met beperking en hun ouders, school, professionals en overheden. Per thema lichten we de belangrijkste conclusies toe en zetten de verschillende aanbevelingen die worden gedaan uiteen.

3.1 De fysieke omgeving

De fysieke omgeving is een belangrijke factor van invloed op het samen spelen. Met name naar het design van speelplaatsen is al veel studie gedaan. Zo bleek ook bij het gebruik van de zoektermen *inclusief* spelen op Google; de gehele eerste pagina van Google is gevuld met organisaties die zich richten op het aanpassen van de fysieke omgeving – hoofdzakelijk speelplaatsen – om inclusief spelen mogelijk te maken.

Deze literatuur review richt zich echter voornamelijk op de voorwaarden in de sociale omgeving en hoe die moeten worden aangepast aan de mogelijkheden en wensen van alle spelende kinderen. We hebben de studies die exclusief gingen over aanpassingen in de fysieke omgeving daarom uitgesloten. Desalniettemin zijn er verschillende studies opgenomen in de inventarisatie die, in ieder geval gedeeltelijk, het stukje 'hardware' behandelen. Alle studies in deze inventarisatie die het onderwerp behandelen beargumenteren dat een inclusieve fysieke omgeving noodzakelijk is om inclusief samen spelen mogelijk te maken – al is het niet altijd de enige noodzakelijke factor (Barron, et al., 2017, Boekel, Leidorf, Put, & Verbeek, 2019, Engelen, et al., 2021, Jeanes & Magee, 2012, Moore & Lynch, 2015, Siu, Wong, & Lamb, 2017, Wenger, Schulze, Lundström, & Prellwitz, 2021 en Westling & Zappaterra, 2019).

Siu, Wong en Lamb (2017) stellen bijvoorbeeld dat het belangrijk is dat de hardware in steden kan worden aangepast aan wat kinderen met een beperking nodig hebben om samen te spelen. Maar het is niet de enige voorwaarde. Wat zij de "cognitieve en psychologische bereidheid" van mensen noemen (red.: de bereidheid van mensen om hun normen en waarden bij te stellen), is essentieel bij de ontwikkeling van inclusieve speelplaatsen. En uit de studie van Engelen, et al. (2021) blijkt zelfs dat de ouders van kinderen met een beperking en professionals die met hen werken, van mening zijn dat de sociale barrière belangrijker is dan de fysieke.

Aanbevelingen

- Mensen met een beperking worden gemarginaliseerd in onze samenleving. Deze marginalisatie in de samenleving als geheel maakt het van belang ruimten te creëren waar validisme niet bestaat en er positief wordt gekeken naar handicaps. Dit geldt net zo goed voor kinderen met een beperking. En belangrijke ruimten voor kinderen zijn speelplaatsen. Jeanes & Magee (2012) stellen dan ook dat die speelplaatsen ruimten kunnen zijn waar er positief wordt gekeken naar handicaps.

- Het ontwerp van speelplaatsen wordt dus gezien als een belangrijke factor bij het mogelijk maken van inclusie. Melik en Althuizen (2020) waarschuwen dat, hoewel gemeenten bereidwillig ingaan op verzoeken om speelplaatswijzigingen die leiden tot aanpassingen op maat, een handicap veelal tot een individueel probleem wordt gemaakt. Om dat te voorkomen en voor gemeenten om aan de slag te gaan met samen spelen en het aanpassen van de fysieke omgeving kan de inspiratiebundel van Boekel, Leidorf, Put, & Verbeek (2019) helpen. Deze biedt praktische handvatten.
- Daarnaast zijn inclusieve speelplaatsen complex, zo stellen Wenger, Schulze, Lundström & Prellwitz (2021). Volgens hen draait het niet alleen om de fysieke inrichting van een speelplaats, maar gaat het ook om sociale, culturele en politieke componenten. Die verschillende componenten staan niet op zichzelf, maar er is sprake van een interactie en uitwisseling tussen die componenten. De auteurs noemen dit het 'transactioneel perspectief'. Er is een constante wisselwerking tussen kinderen die op inclusieve speelplaatsen spelen en "de fysieke (bijvoorbeeld speelplaatsontwerp), sociale (bijvoorbeeld heersende normen en waardes) en politieke (bijvoorbeeld regelgeving) omgevingen van die speelplaatsen". Naast het aanpassen van de fysieke omgeving zijn er dus andere aspecten die belangrijk zijn voor het bereiken van inclusie op deze speelplaatsen. De volgende paragrafen diepen die omgevingen verder uit.

3.2 Kinderen zonder beperking en hun ouders

Hong, Eum, Long, Wu, & Welch (2020) vonden met hun studie dat kinderen met een handicap de neiging hebben om geen sociale interacties aan te gaan met kinderen zonder beperking. Ze zijn als zodanig afhankelijk van kinderen zonder beperking om sociale interacties te starten. Maar, benadrukken Hong et al., het is niet alleen belangrijk voor kinderen met een beperking om te kunnen spelen met kinderen zonder beperking, het is ook belangrijk om kinderen zonder beperking interacties te laten ervaren met kinderen met een beperking. Dit is een waardevolle educatieve ervaring voor allen.

Aanbevelingen

- Hong et al. (2020) concluderen dat kinderen zonder handicap meer geneigd zijn om met leeftijdsgenoten met een handicap om te gaan:
  - als het buitenshuis versus binnen,
  - tijdens spelactiviteiten dan tijdens schoolse activiteiten,
  - en als sociale interactie bewust wordt bevorderd door volwassen tijdens bovenstaande momenten en niet tijdens overgangen of de dagelijkse routine.
- Kinderen zonder beperking en hun ouders spelen een belangrijke rol in het creëren van een inclusieve speelcultuur. Volgens Engelen et al (2021) is de belangrijkste beperkende omgevingsfactor het feit dat de Nederlandse samenleving niet (voldoende) inclusief is. Een verandering in de manier van denken van kinderen zonder beperking en hun ouders is essentieel

om een inclusieve speelcultuur te bereiken. Kinderen zonder beperking en hun ouders worden dan ook in verschillende studies aangemoedigd zich actiever in te zetten voor de sociale inclusie van kinderen met een beperking.

3.3 Kinderen met een beperking en hun ouders

Leerlingen met een handicap hebben minder kans om gekozen te worden als eerste keus om mee te lunchen, te spelen tijdens de pauze of om mee te werken in een kleine groep, zo suggereren Reed, McIntyre, Dusek en Quintero (2011). Leerlingen met een handicap nomineerden significant meer leeftijdsgenoten met een beperking als favoriete speelpartner. Een interessante bevinding in dit onderzoek is de sterke voorkeur die leerlingen met een handicap lieten zien in de omgang met andere kinderen met een handicap.

Op persoonlijk vlak spraken enkele ouders van kinderen met een handicap over het bijstellen van hun verwachtingen en realistisch blijven. Inclusief spelen is zeker mogelijk, maar ouders van kinderen met een handicap moeten zich realiseren dat er altijd beperkingen zijn aan inclusief spelen, aldus Heusden (2021).

"Expectations that you have as a parent of a child with a disability are of great importance. Your child will not be able to participate fully physically or socially. That is an utopia. Nevertheless, if my child cannot participate for a while, but does feel accepted and welcome, I see her enjoying herself on the side. And that is okay, too". (Moeder van kinderen met en zonder beperkingen in (Heusden, 2021))

Aanbevelingen

- Er wordt in de verzamelde literatuur van kinderen met een beperking en hun ouders één en ander verwacht qua inzet, initiatief en openheid.
- Wat ook veel terugkomt in verschillende studies is hoe weinig het perspectief van kinderen met een beperking wordt meegenomen in studies over hen en in dit geval de omgevingsbelemmeringen waar ze dagelijks mee te maken krijgen. Activisten voeren al langer campagne voor emancipatoir en participatief onderzoek op basis van 'niets over ons zonder ons'. Dit geldt net zo goed voor onderzoek naar kinderen als voor volwassenen met een beperking (Barron, et al., 2017).

Studies die de jongeren met een beperking zelf aan het woord laten geeft hen die 'stem' die vaak niet wordt gehoord. Een gemarginaliseerde groep is altijd geholpen met meer zichtbaarheid (Jeanes & Magee, 2012).

3.4 School

Kinderen en jongeren met een beperking willen net als ieder ander graag gewoon mee kunnen doen op school. Bovendien is school volgens jongeren en hun ouders een belangrijke plek voor het opbouwen van

vriendschappen en onderhouden van sociale contacten (Ieder(in), MIND Landelijk Platform Psychische Gezondheid en de Patiëntenfederatie Nederland, 2018). Veelal zitten kinderen met een beperking op aangepast onderwijs en maken daardoor weinig vrienden in de buurt. Het inclusiever maken van het reguliere onderwijs zou ervoor kunnen zorgen dat kinderen met een beperking niet ver uit hun eigen buurt hoeven te reizen en vrienden kunnen maken en kunnen spelen in hun eigen buurt.

Aanbevelingen

- Het onderzoek van Ieder(in), MIND Landelijk Platform Psychische Gezondheid en de Patiëntenfederatie Nederland (2018) deed onderzoek naar factoren om een inclusieve schoolcultuur te bereiken. In het kader van Samen Spelen is het interessant wat andere sectoren mogelijk kunnen leren van de conclusies van deze studie. Ze stellen dat het belangrijk is dat:
  - 1 Jongeren in de klas samenwerken en goede ondersteuning krijgen;
  - 2 Er goede ondersteuning is voor kinderen en jongeren met een beperking of aandoening die in het regulier onderwijs zitten;
  - 3 De school samenwerkt met ouders en leerlingen zodat duidelijk wordt welke ondersteuning gewenst is;
  - 4 Scholen een veilig klimaat bieden voor hun leerlingen. Een klimaat waar kinderen en jongeren open kunnen zijn over hun aandoening en zichzelf kunnen zijn. Begrip en acceptatie zijn hiervoor erg belangrijk;
  - 5 Jongeren met een beperking of chronische ziekte moeten zelf een positieve houding hebben.
- Bovendien concluderen Hong et al. dat kinderen meer kans hebben om te socialiseren met leeftijdsgenoten met een beperking in buitenruimtes (versus binnenruimten) en tijdens spelactiviteiten (versus schoolactiviteiten). Het is zinnig om sociale interacties in die contexten te bevorderen en daarin spelen volwassenen een actieve rol. Volwassenen moeten sociale interacties tussen kinderen met en zonder beperking insceneren. Leraren kunnen hiervoor beter worden getraind.

3.5 Professionals

Er zijn studies die het belang van de inzet van professionals zoals ergotherapeuten, leraren en jeugdwerkers benadrukken. Het trainen, opleiden en ondersteunen van professionals in het omgaan met en faciliteren van samen spelen tussen kinderen met (en zonder) beperking komt veel terug. Leraren die op de juiste manier worden ondersteund kunnen volgens Theodorou en Nind (2010) bijvoorbeeld kinderen met autisme helpen succesvol te worden opgenomen in de groep door middel van spel.

Aanbevelingen

- Een belangrijke terugkerende aanbeveling suggereert een actievere rol van professionals bij het 'empoweren' van kinderen met een beperking en hun ouders (Engelen, et al., 2021). Een andere aanbeveling is de suggestie om docenten en andere professionals beter op te leiden zodat zij gevoeliger en vaardiger zijn in het ondersteunen van spel in een inclusieve omgeving.
- Ergotherapeuten krijgen een speciale positie toebedeeld in de studie van Moore en Lynch (2015) als belangenbehartigers van sociale inclusie. De belangenbehartiging van ergotherapeuten leidt idealiter tot verandering op beleids- en gemeenschapsniveau.

3.6 Overheden

Engelen, et al. (2021) noemen als belangrijkste beperkende omgevingsfactor het feit dat de Nederlandse samenleving niet voldoende inclusief is. Siu, Wong en Lamb (2017) stellen dan ook dat, als de overheid niet investeert in een inclusieve samenleving, mensen vaak nog te bevooroordeeld zijn om (ondanks design) inclusief spelen te verwezenlijken.

Hoewel het belang van inclusief spel steeds meer wordt erkend zijn er nog steeds zaken die het recht van kinderen met een beperking om te spelen belemmeren. Belemmeringen zijn onder andere een gebrek aan ervaring met het opstellen van beleid voor inclusief spelen, kennis over gehandicapte kinderen en hun behoeften, en het benodigde budget om aanpassingen te doen. Het paper van Melik en Althuisen (2020) concludeert dat 90 procent van Nederlandse gemeenten een spelbeleid heeft. Maar de lengte en inhoud van deze documenten variëren sterk en toegankelijkheid en inclusief spel ontbreken vaak.

Aanbevelingen

Of het nou op nationaal niveau wordt ingezet of lokaal (zie hiervoor de paragraaf over de fysieke omgeving); van overheden wordt gesteld dat ook zij zich moeten inzetten voor het normaliseren van een inclusieve samenleving als geheel.

4 Samenvattende synthese

Hoofdzakelijk zijn er twee rode lijnen in de aanbevelingen. Deze komen op verschillende gebieden en manieren terug in de verzamelde studies: 1) een transactioneel perspectief op inclusieve ruimtes. Het transactioneel perspectief stelt dat de omgeving niet beperkt is tot zijn tastbare fysieke vorm, maar overlapt met andere 'omgevingen', zoals het sociale, culturele of politieke en 3) een actieve inzet – vanuit de overheid, professionals en individuen met en zonder beperking – op een inclusieve samenleving in zijn geheel.

4.1 Transactioneel perspectief

Veranderingen in de zichtbare fysieke omgeving zijn een belangrijk aspect bij het creëren van inclusieve speelplaatsen, maar volgens Wenger, et al. (2021), overlapt de fysieke omgeving met andere omgevingen zoals het sociale, culturele en politieke. Dit noemen zij het transactioneel perspectief.

Ook de bevindingen van Jeanes en Magee (2012) illustreren de wisselwerking tussen de fysieke, culturele en sociale omgevingen op inclusieve speelplaatsen. Dat wil dus zeggen dat veranderingen in de fysieke omgeving een belangrijk aspect zijn bij het creëren van inclusieve speelplaatsen. Maar het is niet het enige belangrijke aspect, ook op het niveau van de sociale, culturele en politieke omgeving moet nog vooruitgang geboekt worden.

4.2 Actief inzetten op een inclusieve samenleving

In het verlengde van het transactioneel perspectief en zoals Engelen, et al. (2021) concludeerden: de belangrijkste beperkende omgevingsfactor is het feit dat de Nederlandse samenleving niet voldoende inclusief is. Er is dus behoefte aan meer sociale inclusie en maatschappelijke acceptatie van kinderen met een handicap en volgens Heusden (2021) heeft dit een gemeenschapsgerichte benadering. Dat wil zeggen dat gemeenten, onderwijsinstellingen en professionals samenwerken met ouders en kinderen.

Om te voorkomen dat kinderen met een beperking onvrijwillig afwezig zijn in de openbare ruimte is ook open communicatie nodig volgens Melik & Althuizen (2020). Met name omdat ouders en beleidsmakers nogal eens verschillende verwachtingen blijken te hebben ten aanzien van speelplaatsaanpassingen en investeringen.

5 Witte vlekken

5.1 Toegankelijkheid van data

Op de websites van ZonMw, NJI en Kenniscentrum LVB zijn studies over een inclusieve speelcultuur niet gevonden. Dit kan het gevolg zijn van een aantal mogelijke factoren. Het is mogelijk dat de zoektermen die zijn gebruikt voor deze studie weinig effectief waren – ofwel vanwege de effectiviteit van de zoektermen zelf, ofwel vanwege de beperkte gebruiksvriendelijkheid op de website. Maar het is ook mogelijk dat er weinig studies zijn over het onderwerp. Ongeacht welke reden – zoektermen, gebruiksvriendelijkheid websites of algehele afwezigheid van studies – voor alle redenen geldt dat de toegankelijkheid van studies over het onderwerp beperkt is.

5.2 Samen Spelen

Uit de opsomming van de diverse onderzoeken wordt duidelijk dat er maar zeer beperkt wordt ingegaan op het thema Samen Spelen. 'Play for the sake of play' is een recht van alle kinderen dat maar weinig wordt bestudeerd. Vaak staat spelen in dienst van iets anders – dit is nog meer het geval als een studie gaat over kinderen met een beperking (Besio, Bulgarelli, & Stancheva-Poplostadinova, *Play development in children with disabilities*, 2017).

Het 'samen' aspect van Samen Spelen komt ook maar zeer beperkt aan de orde. Er zijn twee onderzoeken die de relatie tussen kinderen met en zonder beperking als onderwerp nemen. Eén ervan is die van Reed, McIntyre, Dusek en Quintero (2011), deze studie onderzocht variabelen gerelateerd aan vriendschap tussen leerlingen met en zonder beperkingen in inclusieve klaslokalen. En Wenger et al (2021) gaat in op de ervaringen van kinderen, met en zonder beperking, met het spelen op inclusieve speelplaatsen.

5.3 Aanpassingen in de fysieke omgeving overschaduwden sociale en culturele beperkingen

De huidige nadruk in onderzoek lijkt te liggen op het fysieke (bijv. competenties) en de omgevingsaspecten (bijv. ontwerp van de speelplaats) van spel. Kennis ontbreekt of de sociale en emotionele aspecten (bijv. het gevoel van acceptatie of erbij horen) van inclusief spel daadwerkelijk tot meer sociale inclusie en verbondenheid met de gemeenschap voor alle gezinnen kan leiden (Prellwitz & Skär, 2016). De bevindingen van Jeane en Magee (2012) laten zien dat inclusie op inclusieve speelplaatsen niet wordt bereikt door de sociale omgeving los te zien van de fysieke omgeving. Wat betreft het creëren van inclusieve speelplaatsen is het volgens hen van belang dat de sociale omgeving wordt aangepakt, met een focus op maatschappelijke normen en waarden.

5.4 Onderzoek naar intersecties met andere sociale identiteiten

Er is nog weinig onderzoek gedaan naar hoe sociaaleconomische factoren, geslacht, etniciteit en geografische locatie kruisen met diverse beperkingen. Barron et al (2017) stellen dat er onderzoek nodig is dat “de heterogeniteit van de ervaringen van kinderen met een handicap en de verschillende barrières waarmee ze te maken kunnen krijgen, erkent en verkent.” Dat wil zeggen dat te vaak over het hoofd wordt gezien dat binnen de groep ‘kinderen met een beperking’ er net zoveel variatie bestaat als in de samenleving als geheel en dat het over één kam scheren van die groep leidt tot blinde vlekken.

Barron et al. concluderen daarnaast dat uit de literatuur blijkt dat er sprake is van een disbalans bij het onderzoek naar spel en recreatie voor kinderen en jongeren met andere beperkingen dan fysieke of autismespectrumstoornis. Er zijn meer onderzoeken gericht op fysieke handicaps en autismespectrumstoornis dan enige andere ‘categorie’ handicap, zoals auditieve of visuele beperkingen.

5.5 De ‘stem’ van kinderen met een beperking wordt te weinig meegenomen

De ‘stem’ van kinderen met een beperking en van hun ouders moet zorgvuldig worden verzameld volgens onderzoekers, omdat deze nu vaak niet wordt gehoord (Besio, Bulgarelli, & Stancheva-Poplostadinova, *Play development in children with disabilities*, 2017). Het gaat dan om emancipatoir en participatief onderzoek op basis van ‘niets over ons zonder ons’. Studies die de kinderen en jongeren met een beperking zelf aan het woord laten geven hen die ‘stem’. Een gemarginaliseerde groep is altijd geholpen met meer zichtbaarheid (Jeanes & Magee, 2012) bovendien worden kinderen met een beperking en hun ouders zo ook meer betrokken bij plannen zodat ze beleid kunnen beïnvloeden (Westling & Zappaterra, 2019).

Overigens wordt de ‘stem’ van kinderen zonder beperking ook te weinig meegenomen. Want alle kinderen hebben “het recht om hun mening te geven over beslissingen die hen aangaan”, stelt ook het Kinderrechtenverdrag, artikel 12. En daar blijkt toch vaak wat aan te schorten. Zo blijkt uit onderzoek dat Kantar Public heeft uitgevoerd in opdracht van Jantje Beton (2018) dat maar 1 op de 10 kinderen aangeeft te zijn gevraagd mee te denken over buitenspelen in de buurt.

Bibliografie

- Barron, C., Beckett, A., Coussens, M., Desoete, A., Jones, N. C., Lynch, H., . . . Salkeld, D. F. (2017). *Barriers to play for children and young persons with disabilities*. De Gruyter Open Ltd.: LUDI.
- Besio, S., Bulgarelli, D., & Stancheva-Popkostadinova, V. (2018). *Evaluation of Childrens' play*. De Gruyter Ltd.: LUDI.
- Besio, S., Bulgarelli, D., & Stancheva-Popkostadinova, V. (2017). *Play development in children with disabilities*. De Gruyter Ltd.: LUDI.
- Boekel, v., Leidorf, Put, v. d., & Verbeek. (2019). *Aan de slag met samen spelen, het VN-Verdrag Handicap in jouw gemeente*. VNG.
- Bulgarelli, D. (2020). *Perspectives and research on play for children with disabilities Collected papers*. De Gruyter Ltd.: LUDI.
- Engelen, L. v., Ebbers, M., Boonzaaijer, M., Bolster, E., Put, I. v., & Bloemen, M. (2021). Barriers, facilitators and solutions for active inclusive play for children with physical disability in the Netherlands: a qualitative study. *BMC pediatr* 21, 369.
- Heusden, E. v. (2021). Towards an Inclusive Play Culture for Children of All Abilities: Qualitative Research on Dutch Parents' Experiences at Local Playgrounds. *Master Scriptie*.
- Hong, S.-Y., Eum, J., Long, Y., Wu, C., & Welch, G. (2020). Typically Developing Preschoolers' Behavior Toward Peers with Disabilities in Inclusive Classroom Contexts. *Journal of Early Intervention*, 49-68.
- Ieder(in), MIND Landelijk Platform Psychische Gezondheid en de Patiëntenfederatie Nederland. (2018). *School en vriendschappen. Heeft het schooltype invloed op het sociale leven van de leerling met een beperking of aandoening?*
- Jeanes, R., & Magee, J. (2012). 'Can we play on the swings and roundabouts?': creating inclusive play spaces for disabled young people and their families. *Leisure Studies*, 193 - 210.
- Kantar Public. (2018). *Buitenspelen*. Jantje Beton.
- Melik, v., & Althuisen. (2020). Inclusive Play Policies: Disabled Children and Their Access to Dutch Playgrounds. *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie*.
- Moore, A., & Lynch, H. (2015). Accessibility and usability of playground environments for children under 12: A scoping review. *Scandinavian Journal Of Occupational Therapy*, 331- 334.
- Nijhof, S., Vinkers, C., Geelen, S. v., Duijff, S., Achterberg, E., Net, J. v., . . . Lesscher, H. (2018). Healthy play, better coping: the importance of play for the development of children in health and disease. *Neurosci Biobehav Rev*, 421 - 429.
- Ray-Kaesler, S., Encarnação, P., & Bianchin, N. (2018). *Guidelines for supporting children with disabilities' play: methodologies. tools and context*. De Gruyter Ltd.: LUDI.
- Reed, F. D., McIntyre, L., Dusek, J., & Quintero, N. (2011). Preliminary Assessment of Friendship, Problem Behavior, and Social Adjustment in Children with Disabilities in an Inclusive Education Setting. *Journal of Developmental and Physical Disabilities*, 23. 477- 489.

- Siu, K., Wong, Y., & Lamb, M. (2017). Inclusive play in urban cities: A pilot study of the inclusive playgrounds of Hong Kong. In S. e. al., *Urban Transitions Conference, Shanghai, September 2016* (pp. 169 - 175). Shanghai.
- Theodorou, & Nind. (2010). Inclusion in play: a case study of a child with autism in an inclusive nursery. *Jorsen*, Volume 10, edition 2.
- Tichá, R., Abery, B., Johnstone, C., Poghosyan, A., & Hunt, P. (2019). *Inclusive Education Strategies: A textbook*. UNICEF.
- Wenger, I., Schulze, C., Lundström, U., & Prellwitz, M. (2021). Children's perceptions of playing on inclusive playgrounds: A qualitative study. *Scandinavian Journal of Occupational Therapy*, 136 - 146.
- Westling, M. A., & Zappaterra, T. (2019). *Users' Needs Report on Play for Children with Disabilities*. De Gruyter Ltd.: LUDI.

Bijlage 1: Zoektermen

Nederlands

- ⊙ Inclusieve speelcultuur
- ⊙ Sociale inclusie
- ⊙ Pedagogische infrastructuur (+ spelen + handicap)
- ⊙ Handicap + (samen) spelen
- ⊙ Beperking + (samen) spelen
- ⊙ Diversiteit + (samen) spelen
- ⊙ Integratie + (samen) spelen
- ⊙ Inclusief Spelen

Engels

- ⊙ Inclusive play
- ⊙ Social inclusion
- ⊙ Pedagogical infrastructure
- ⊙ Handicap + play
- ⊙ Disability + play
- ⊙ Diversity + play
- ⊙ Integration + play
- ⊙ Impairment + play
- ⊙ Children + play + (physically) impaired

Bijlage 2: Schema

Rapport/boek/artikel	Samenvatting onderzoeksbevindingen	Algemene conclusies/ aanbevelingen	Vergelijking met andere onderzoeken	Hoe bevordert dit samen spelen?
Wetenschappelijk onderzoek				
Siu, K., Wong, Y., & Lamb, M. (2017). Inclusive play in urban cities: A pilot study of the inclusive playgrounds of Hong Kong. In S. e. al., Urban Transitions Conference, Shanghai, 169 – 175 Shanghai	Dit paper behandelt de problemen van inclusieve speelplaatsen van de (Leisure and Cultural Services Department) LCSD, en bespreekt de ontwikkeling van inclusieve speelplaatsen en de voorzieningen in de wijk Tuen Mun in Hong Kong.	Buiten de 'hardware' die in steden kan worden aangepast aan wat kinderen met een beperking en hun verzorgers nodig hebben is ook de cognitieve en psychologische bereidheid van burgers essentieel bij de ontwikkeling van inclusieve speelplaatsen.	Inzet op inclusieve samenleving. Dit is de taak van de overheid.	Dit paper stelt dat, als de overheid niet investeert in een inclusieve samenleving, mensen vaak nog te bevooroordeeld zijn om (ondanks design) inclusief spelen te verwezenlijken.
Engelen, L. v., Ebbers, M., Boonzaaijer, M., Bolster, E., Put, I. v., & Bloemen, M. (2021). Barriers, facilitators and solutions for active inclusive play for children with physical disability in the Netherlands: a qualitative study. BMC pediatr 21, 369.	Ouders en professionals identificeren drie thema's als het gaat om barrières, faciliterende factoren en oplossingen voor actieve inclusie in spelen: - de emotionele barrière versus de fysieke barrière; - spelen als onderdeel van inclusief samenleven; - de rol van professionals bij het faciliteren van inclusief spel.	De studie suggereert een actievere rol van professionals bij het 'empoweren' van kinderen met een fysieke beperking en hun ouders. Verder is het belangrijk om buitenspelenvroeg te introduceren, zodat het onderdeel wordt van het dagelijkse leven. Een verandering in de manier van denken van kinderen zonder beperking en hun ouders is essentieel om inclusief spel te bereiken.	Algehele inzet op inclusieve samenleving. Taak van professionals en kinderen zonder beperking en hun ouders.	Ouders en professionals zijn beiden van mening dat de sociale barrière belangrijker is dan de fysieke. De belangrijkste beperkende omgevingsfactor was dat de Nederlandse samenleving niet voldoende inclusief is
Nijhof, S., Vinkers, C., Geelen, S. v., Duijff, S., Achterberg, E., Net, J. v., . . . Lesscher, H. (2018). Healthy play, better coping: the importance of play for the development of children in health and disease. Neurosci Biobehav Rev, 421 - 429	Dit paper gaat over chronische ziekten bij kinderen. De aanname is dat de langdurige negatieve gevolgen van chronische ziekten het gevolg zijn van een verminderde mogelijkheid om te spelen. De onderzoekers streven ernaar een overzicht te geven van het beschikbare bewijs hiervoor en hypothesen te genereren over 1. de rol van spelgedrag in de fysieke, sociale, emotionele en cognitieve ontwikkeling, met een focus op chronisch zieke kinderen met een verhoogd risico op nadelige (mentale) gezondheidsuitkomsten en 2. het gebruik van spel, virtual reality, interactieve technologieën en toegepaste spelen als mogelijke interventies om nadelige uitkomsten te voorkomen of behandelen.	De onderzoekers stellen dat het stimuleren van spelgedrag het aanpassingsvermogen van een kind dat lijdt aan een (chronische) ziekte vergroot. Bovendien bevordert het het cognitief, sociaal, emotioneel en psychomotorisch functioneren. Daarmee raakt ook de basis voor hun toekomstige gezondheid versterkt.		Onderzoekers pleiten voor meer inzicht in de impact van (1) afwijkend of onderdrukt spel en (2) spelgerelateerde interventies op de ontwikkeling van chronisch zieke kinderen. Systematisch spelonderzoek helpt bij het ontwikkelen van interventies voor jonge patiënten, om beter om te gaan met de negatieve gevolgen van hun ziekte en om een gezonde ontwikkeling te stimuleren.
Ieder(in), MIND Landelijk Platform Psychische Gezondheid en de Patiëntenfederatie	School is volgens belanghebbenden een belangrijke plek voor het opbouwen van vriendschappen en onderhouden van sociale contacten. Kinderen en jongeren met een	- Goede ondersteuning voor kinderen en jongeren met een beperking of aandoening die in het regulier onderwijs zitten.	Jongeren met een beperking of chronische ziekte moeten zelf een	Volgens ouders en jongeren is school een belangrijke plek voor vriendschappen en sociale contacten.

<p>Nederland. (2018). School en vriendschappen. Heeft het schooltype invloed op het sociale leven van de leerling met een beperking of aandoening?</p>	<p>beperking willen graag gewoon mee kunnen doen op school, zoals ieder ander. Dit onderzoek stelt dat het daarvoor belangrijk is dat zij in de klas samenwerken en goede ondersteuning krijgen.</p>	<p>- De school werkt samen met ouders en leerlingen zodat duidelijk wordt welke ondersteuning & gewenst is. - Scholen moeten een veilig klimaat bieden voor hun leerlingen, waar kinderen en jongeren open kunnen zijn over hun aandoening en zichzelf kunnen zijn.</p>	<p>positieve houding hebben. Daarnaast heeft ook de school een belangrijke rol: begrip en acceptatie zijn erg belangrijk.</p>	
<p>Melik, v., & Althuisen. (2020). Inclusive Play Policies: Disabled Children and Their Access to Dutch Playgrounds. Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie.</p>	<p>Hoewel het belang van inclusief spel steeds meer wordt erkend zijn er nog steeds zaken die het recht van kinderen met een beperking om te spelen belemmeren, waaronder een gebrek aan ervaring met het opstellen van beleid voor inclusief spelen, kennis over gehandicapte kinderen en hun behoeften, en het benodigde budget om aanpassingen te doen.</p>	<p>Dit paper concludeert dat 90 procent van Nederlandse gemeenten een spelbeleid heeft, hoewel de lengte en inhoud van deze documenten sterk variëren, en toegankelijkheid en inclusief spel vaak ontbreken. Ouders en beleidsmakers benadrukken ook verschillende verwachtingen ten aanzien van speelplaatsaanpassingen en investeringen.</p>	<p>Dit paper roept op tot open communicatie om te voorkomen dat kinderen met een beperking onvrijwillig afwezig zijn in de openbare ruimte</p>	<p>Uit interviews met ambtenaren, spelprofessionals en gezinnen met gehandicapte kinderen blijkt dat gemeenten bereidwillig ingaan op verzoeken van ouders om speelplaatswijzigingen. Dit leidt weliswaar tot aanpassingen op maat, maar maakt van een handicap een individueel probleem.</p>
<p>Moore, A., & Lynch, H. (2015). Accessibility and usability of playground environments for children under 12: A scoping review. Scandinavian Journal Of Occupational Therapy, 331-334.</p>	<p>Deze studie onderzocht de toegankelijkheid en bruikbaarheid van speelplaatsen voor kinderen van alle niveaus om factoren te identificeren die sociale inclusie in gemeenschappelijke speelplaatsen mogelijk maken of beperken. Er werd een specifieke onderzoeksmethode gebruikt, de 'scoping method', omdat er weinig onderzoek op dit gebied is verzameld en gesynthetiseerd. Er werden in totaal 14 sleutelartikelen geïdentificeerd en daaruit kwamen twee hoofdthema's naar voren: 1. toegankelijke speelomgevingen, -kenmerken en -factoren; 2. van uitsluiten naar insluiten – speelomgevingen bruikbaar maken.</p>	<p>Ergotherapeuten bevinden zich in een ideale positie om te pleiten voor het recht van kinderen om te spelen, door kennis van barrières en specifieke kennis van het beroep. Door zich te richten op belangenbehartiging en verandering op beleids- en gemeenschapsniveau, kunnen ergotherapeuten werken aan het maximaliseren van sociale inclusie in speelplaatsen.</p>	<p>Het ontwerp van speelplaatsen wordt gezien als een belangrijke factor bij het mogelijk maken van inclusie. Ergotherapeuten krijgen een speciale positie toebedeeld als belangenbehartigers van sociale inclusie.</p>	<p>De belangenbehartiging van ergotherapeuten leidt idealiter tot verandering op beleids- en gemeenschapsniveau. Zo kunnen ze werken aan het maximaliseren van sociale inclusie in speelplaatsen.</p>
<p>Heusden, E. v. (2021). Towards an Inclusive Play Culture for Children of All Abilities: Qualitative Research on Dutch Parents' Experiences at Local Playgrounds. Master Scriptie.</p>	<p>Dit onderzoek is een kwalitatief onderzoek naar de ervaringen en meningen van ouders op lokale speelplaatsen.</p>	<p>Naast de fysieke omgeving moet ook de sociale omgeving worden aangepast aan de mogelijkheden en wensen van alle spelende kinderen. Meer sociale inclusie en maatschappelijke acceptatie komt alleen tot stand als gemeenten, onderwijsinstellingen en professionals samenwerken met ouders en kinderen zelf.</p>	<p>Centraal staat de gemeenschapsgerichte benadering hiervoor moeten gemeenten, onderwijsinstellingen en professionals samenwerken met ouders en kinderen zelf.</p>	<p>Vergroot de kennis over inclusief spel, illustreert 'good practices' en bevat aanbevelingen die waardevol kunnen zijn bij de realisatie van een inclusieve speelcultuur in Nederland</p>

<p>Theodorou, & Nind. (2010). <i>Inclusion in play: a case study of a child with autism in an inclusive nursery</i>. Jorsen, Volume 10, edition 2.</p>	<p>Dit is een etnografische case study in een inclusief kinderdagverblijf in Zuid-Engeland gedurende 6 maanden. Het doel was om het spel van een kind met autisme te begrijpen en te beschrijven. Methoden waren onder meer veld- en video-observaties en semi-gestructureerde interviews met ouders en leerkrachten.</p>	<p>Analyse van de gegevens benadrukte de impact van de strategieën van de leraren, ondersteund door een sterke spelethos, een samenwerkingsbenadering en een ondersteunend curriculumkader.</p>	<p>Leraren die op de juiste manier worden ondersteund kunnen kinderen met autisme helpen succesvol te worden opgenomen in de groep.</p>	<p>De casus biedt nuttige inzichten over wat leraren kunnen doen om kinderen met autisme in staat te stellen succesvol te worden opgenomen door middel van spel.</p>
<p>Tichá, R, Abery, B Johnstone, C., Poghosyan, A., & Hunt, P. (2019). <i>Inclusive Education Strategies: A textbook</i>. UNICEF.</p>	<p>Dit handboek, geschreven door Amerikaanse en Armeense experts op het gebied van inclusief onderwijs, is samengesteld voor gebruik door universiteiten, docenten, onderwijsspecialisten en beleidsmakers.</p>	<p>-</p>	<p>-</p>	<p>Het handboek bevat 15 hoofdstukken met methoden en praktische tips die helpen om een inclusieve omgeving te creëren.</p>
<p>F Reed, L Mcintyre, J Dusek, N Quintero (2011). Preliminary Assessment of Friendship, Problem Behavior & Social Adjustment in Children with Disabilities in an Inclusive Education Setting. <i>Journal of Devel. & Phys Dis</i>, 477- 489.</p>	<p>Kinderen met een lichte beperking ervaren soms moeilijkheden in vriendschapsontwikkeling. Deze studie onderzocht variabelen gerelateerd aan vriendschap tussen leerlingen met en zonder beperkingen in inclusieve klaslokalen.</p>	<p>Leerlingen met een beperking hadden minder kans om als eerste gekozen te worden om mee te lunchen, te spelen tijdens de pauze of om mee te werken in een kleine groep. Leerlingen met een beperking kozen veel vaker anderen met een beperking als favoriete speelpartner. Een interessante bevinding is de sterke voorkeur die kinderen met een beperking hadden in omgang met andere kinderen met een beperking.</p>	<p>-</p>	<p>-</p>
<p>Hong, S.-Y., Eum, J., Long, Y., Wu, C., & Welch, G. (2020). Typically Developing Preschoolers' Behavior Toward Peers with Disabilities in Inclusive Classroom Contexts. <i>Journal of Early Intervention</i>, 49-68.</p>	<p>Deze studie onderzoekt het gedrag van kleuters zonder beperking ten opzichte van leeftijdsgenoten met een beperking in inclusieve klaslokalen.</p>	<p>Kinderen zonder beperking hadden weinig interactie met leeftijdsgenoten met een beperking; de interacties waren significant waarschijnlijker in de buitenruimte. Er was een gebrek aan door volwassenen opgezette sociale interacties tussen kinderen met en zonder handicap. De context van activiteiten draagt bij aan het sociale gedrag van kinderen. Leraren hebben meer ondersteuning en training nodig met inclusieve oefeningen.</p>	<p>Leraren moeten beter worden getraind. Volwassenen moeten sociale interacties tussen kinderen met en zonder beperking ensceneren.</p>	<p>Training en actieve inzet van leraren op sociale interactie tussen leerlingen met en zonder beperking leidt tot meer sociale inclusie.</p>
<p>Jeanes, R., & Magee, J. (2012). 'Can we play on the swings and roundabouts?': creating inclusive play spaces for disabled young people and their families. <i>Leisure Studies</i>, 193 - 210</p>	<p>Aan de hand van een case study van een nieuw ontwikkelde 'inclusieve' speelfaciliteit, onderzoekt dit artikel de opvattingen van jongeren met een beperking en hun families over wat volgens hen een speelfaciliteit inclusief maakt.</p>	<p>Met behulp van een sociaal-ruimtelijke analyse identificeert het artikel het belang van het creëren van een ruimte waar handicaps positief worden bekeken. Het belang van overleg met gezinnen, locatie van voorzieningen en de rol van spelwerkers wordt geanalyseerd. Het document sluit af met een kritische beschouwing van de implicaties van de bevindingen voor de uitvoering van de Play Strategy, met name in de context van bezuinigingen op de overheidsuitgaven die zijn opgelegd door de nieuwe coalitieregering, en</p>	<p>Mensen met een beperking worden gemarginaliseerd en dus is het van belang een ruimte voor hen te creëren waar validisme niet bestaat en er positief wordt gekeken naar handicaps.</p>	<p>Een studie die de jongeren met een beperking zelf aan het woord laat geeft hen die 'stem' die vaak niet wordt gehoord. Een gemarginaliseerde groep is altijd geholpen met meer zichtbaarheid.</p>

		overweegt of inclusieve speelruimten een standaard en ingebed onderdeel van gemeenschapsvoorzieningen kunnen worden.		
Wenger, I., Schulze, C., Lundström, U., & Prellwitz, M. (2021). Children's perceptions of playing on inclusive playgrounds: A qualitative study. <i>Scandinavian Journal of Occupational Therapy</i> , 136 - 146	Het onderzoek gaat in op de ervaringen van kinderen, met en zonder beperking, met het spelen op inclusieve speelplaatsen.	De ervaringen van de kinderen met spelen op een inclusieve speelplaats resulteerde in drie categorieën: - hoe kinderen met en zonder handicap spelactiviteiten op inclusieve speelplaatsen ervaren; - onzichtbare barrières op inclusieve speelplaatsen; - en het feit dat kinderen met een handicap aanbevelingen hebben voor het ontwerp van inclusieve speelplaatsen. De resultaten toonden aan dat het bereiken van inclusie op een speelplaats complex is en moet worden beschouwd als een transactie tussen verschillende omgevingen.	Ergotherapeuten krijgen een bijzondere rol toebedeeld. Zij zouden kunnen intervereniëren op gemeenschaps- en politiek niveau om spelen als activiteit op inclusieve speelplaatsen te ondersteunen.	Het bereiken van een inclusieve speelplaats is complex en moet daarom worden beschouwd als een transactie tussen verschillende omgevingen. Deze studie geeft inzichten in hoe.
Besio, S., Bulgarelli, D., & Stancheva-Poplostadinova, V. (2017). <i>Play development in children with disabilities</i> . De Gruyter Ltd.: LUDI.	Dit boek was de eerste overzichtsstudie over kinderen met een beperking die kunnen 'spelen om te spelen' (play for the sake of play). Verschillende auteurs uit verschillende wetenschapsdisciplines en landen hebben bijgedragen aan het boek.	De algemene conclusie is dat 'play for the sake of play' een recht is van alle kinderen dat maar weinig wordt bestudeerd, vaak staat spelen in dienst van iets anders – dit is nog meer het geval voor kinderen met een beperking.	Spelen is een recht van alle kinderen. Vaak wordt het benaderd als iets dat in dienst staat van iets anders.	Deze verzameling van kennis en het vragen naar maatschappelijke aandacht is één van de fundamentele stappen om de levenskwaliteit van elk kind ondersteunen.
Barron, C., Beckett, A., Coussens, M., Desoete, A., Jones, N. C., Lynch, H., . . . Salkeld, D. F. (2017). <i>Barriers to play for children and young persons with disabilities</i> . De Gruyter Open Ltd.: LUDI	Dit boek onderzoekt omgevingsbelemmeringen voor spelen en recreatie in het dagelijks leven van kinderen en jongeren met een beperking zoals geïdentificeerd binnen bestaande literatuur.	De omgevingsbelemmeringen: - Te weinig onderzoek naar spelvoorkeuren van kinderen. - In sommige landen is er een gebrek aan duidelijke wetgeving en beleid met betrekking tot toegankelijke en bruikbare speelruimten - In sommige landen is er een gebrek aan duidelijke wetgeving en beleid met betrekking tot het opnemen van natuur en ondersteuning van natuurspel voor iedereen. - Onvoldoende overleg met belanghebbenden (kinderen en jongeren met een handicap en hun families en vrienden), en gebrek aan training bij belangrijke professionals over inclusie.	Wat veel terugkomt in deze studie is hoe weinig het perspectief kinderen met een beperking eigenlijk wordt meegenomen in studies over hen en in dit geval de omgevingsbelemmeringen waar ze dagelijks mee te maken krijgen	De 'stem' van kinderen en jongeren met een beperking is vaak afwezig in studies. Dit behoeft serieuze aandacht in elk onderzoek of beleid met betrekking tot spelen en recreatie. Activisten voeren al langer campagne voor emancipatoir en participatief onderzoek op basis van 'niets over ons zonder ons'. Dit geldt net zo goed voor onderzoek naar kinderen als voor volwassenen.
Bulgarelli, D. (2020). <i>Perspectives and research on play for children with disabilities Collected papers</i> . De Gruyter Ltd.: LUDI	Dit boek bevat acht hoofdstukken ingevuld door verschillende onderzoekers die verschillende benaderingen van het thema spelen van kinderen met een beperking weerspiegelen.			

<p>Besio, S., Bulgarelli, D., & Stancheva-Popkostadinova, V. (2018). Evaluation of Childrens' play. De Gruyter Ltd.: LUDI.</p>	<p>Deze studie onderzoekt de ervaringen en meningen van professionals uit verschillende vakgebieden: speciaal onderwijs, ergotherapie, pediatrie, psychologie, onderwijs, enz., over de bestaande methodieken en hulpmiddelen voor de beoordeling van spel.</p>	<p>De meeste respondenten gaven aan spel te beoordeelden met niet-gestandaardiseerde instrumenten, maar bespraken zelden de beperkingen van niet-gestandaardiseerde middelen en methodologieën die niet evidence-based zijn. Dit is potentieel verontrustend want de uitwerking van niet gestandaardiseerde middelen is niet bewezen. Sommige respondenten gaven ook aan bepaalde instrumenten te gebruiken voor doelen waar ze niet voor zijn gemaakt. De betrouwbaarheid is dus niet uitgewezen. Dit impliceert een noodzaak om kennis over spelevaluatie beter te delen en het bevestigt de noodzaak om "spelen om het spelen" te promoten.</p>	<p>Gaat in op de ervaringen en meningen van professionals die zich bezighouden met kinderen met een beperking.</p>	<p>Kritiek over de instrumenten die professionals gebruiken om spel te beoordelen leidt er mogelijk toe dat er meer bekendheid is over de gestandaardiseerde instrumenten. En mogelijk dat deze instrumenten effectiever worden ingezet</p>
<p>Ray-Kaeser, S., Encarnação, P., & Bianchin, N. (2018). Guidelines for supporting children with disabilities' play: methodologies, tools and context. De Gruyter Ltd.: LUDI.</p>	<p>In dit boek staan richtlijnen beschreven om kinderen met een beperking te ondersteunen in spelen.</p>	<p>Nvt</p>	<p>Nvt</p>	<p>Dit boek is heel direct en simpel in het taalgebruik, het biedt een goede basis voor iedereen die onbekend is in het veld en de auteurs bieden praktische inzichten en suggesties om kinderen met een beperking te ondersteunen</p>
<p>Westling, M. A., & Zappaterra, T. (2019). Users' Needs Report on Play for Children with Disabilities. De Gruyter Ltd.: LUDI.</p>	<p>De behoeften van kinderen met een beperking en hun ouders met betrekking tot spelen worden onderzocht aan de hand van casestudies en enquêtes in dertig landen.</p>	<p>De volgende behoeften zijn geformuleerd: - Kinderen met een handicap moeten kunnen spelen en alle positieve ervaringen hebben die kinderen zonder beperking ervaren.. - Spelen is een essentiële en fundamentele behoefte die niet altijd wordt vervuld voor kinderen met beperking. - Er is behoefte aan aanpassingen in speelgoed en omgevingen. - Kinderen met een beperking en hun ouders moeten worden betrokken bij de planning, zodat ze beleid kunnen beïnvloeden. - De opleiding van docenten en andere professionals moet worden verbeterd, zodat zij gevoeliger en vaardiger zijn in het ondersteunen van spel in een inclusieve omgeving.</p>	<p>Is een studie naar de behoeften van kinderen met een beperking en hun ouders met betrekking tot spelen.</p>	<p>De stem van kinderen met een beperking is vaak afwezig in dergelijke studies. Deze studie is daarentegen juist gericht op het ophalen van de behoeften van kinderen met een beperking en hun ouders.</p>
<p>Van Boekel, Leidorf, van der Put, Verbeek (2019) "Aan de slag met samen spelen", het VN-Verdrag Handicap in jouw gemeente, VNG</p>	<p>Deze inspiratiebundel is bedoeld om gemeenten te helpen aan de slag te gaan met samen spelen, het moet praktische handvaten bieden.</p>	<p>Ouders geven aan dat de volgende personen/instanties zouden kunnen helpen bij het overwinnen van sociale drempels: - Zorgprofessionals met kennis van buitenspelen - Contact met andere ouders</p>		<p>Het gaat grotendeels over hoe de fysieke ruimte samen spelen beïnvloedt maar vanaf pagina 14 (2.7) t/m 16 worden ook sociale drempels besproken.</p>

- Betrokken buurtbewoners
- Inclusieve School in de wijk
- Buurtsportcoaches/jeugdwerk
- Benaderbare gemeente met kennis van spelen

Overige bronnen

We vonden naast de in het schema opgenomen literatuur ook een ontroerende [animatieshort](#) genaamd *Ian*. Ian is een kind met een beperking. Zijn initiële eenzaamheid en uiteindelijke inclusie op het speelplaats staan centraal.

Onderstaande websites staan vol met inzichten en praktische tips over inclusief spelen:

- 🕒 www.shanesinspiration.org
- 🕒 inclusionmatters.org
- 🕒 www.speelidee.be www.speelplaats.net
- 🕒 <https://www.scouting.nl/lid-woorden/jeugdlid-woorden/scouting-met-een-beperking>
- 🕒 www.ikgaemb.nl
- 🕒 www.speelplaatsbende.nl/tips
- 🕒 <https://www.pactvoorkindcentra.nl>
- 🕒

DSP-groep BV
Van Diemenstraat 410
1013 CR Amsterdam
+31 (0)20 625 75 37

dsp@dsp-groep.nl
KvK 33176766
www.dsp-groep.nl

DSP-groep is een onafhankelijk bureau voor onderzoek, advies en management, gevestigd aan de IJ-oeveren in Amsterdam. Sinds de oprichting van het bureau in 1984 werken wij veelvuldig in opdracht van de overheid (ministeries, provincies en gemeenten), maar ook voor maatschappelijke organisaties op landelijk, regionaal of lokaal niveau. Het bureau bestaat uit 40 medewerkers en een groot aantal freelancers.

Dienstverlening

Onze inzet is vooral gericht op het ondersteunen van opdrachtgevers bij het aanpakken van complexe beleidsvraagstukken binnen de samenleving. In dit kader kunnen we bijvoorbeeld een onderzoek doen, een registratie- of monitorsysteem ontwikkelen, een advies uitbrengen, een beleidsvisie voorbereiden, een plan toetsen of (tijdelijk) het management van een project of organisatie voeren.

Expertise

Onze focus richt zich met name op de sociale, ruimtelijke of bestuurlijke kanten van een vraagstuk. Wij hebben o.a. expertise op het gebied van transitie in het sociaal domein, kwetsbare groepen in de samenleving, openbare orde & veiligheid, wonen, jeugd, sport & cultuur.

Meer weten?

Neem vrijblijvend contact met ons op voor meer informatie of om een afspraak te maken. Bezoek onze website www.dsp-groep.nl voor onze projecten, publicaties en opdrachtgevers..

